

מראי מקומות - ביצה

לב.

א. ר' נחמי' היא דאמר כל הכלים

אין ניטלין אלא דרך תשמישן

פרש"י, כל דבר, אפי' כלי שמלאכתו להיות, אינו ניטל אלא לצורך תשמיש שהן מיוחדין לו, וסכין מיוחד לחתוך אוכלין, ולא חותמות. והק' הרשב"א בשם ר"ת, הא סכין מיוחד לכל חתיכה בחול, וא"כ למה אינו חשיב כלי המיוחד לו. ועוד הק' מהא דאי' בשבת דלר' נחמי' מותר לטלטל כלי שמלאכתו להיות לצורך גופו ומקומו, ולמה מותר לצורך מקומו, הרי אי"ז התשמיש המיוחד לו. והביא בשם ר"ת לפרש דמה דס"ל לר' נחמי' דאין כלים ניטלין אלא דרך תשמישן, היינו תשמיש שרגיל בו בחול, ואין סכין רגיל לתשמיש של חתיכת חותמות בחול (וצ"ע איך תי' קו' הב' מהא דלצורך מקומו).

ב. מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים

ע' במגן אברהם (תק"א, י"ב), דכ' דלהסיק בשברי כלים אסור אפי' אם אינו מזיז, דמוקצה אסור ליהנות ממנו. ומה דמסיקין בכלים שלמים, אע"ג דלבסוף יתלקלו, היינו משום דאז ההנאה באה מאליה. וע' בבית הלוי (א', י"ב), שכ' דבאמת מוקצה מותר בהנאה, ומה שאסור להסיק בשברי כלים אפי' במקומן [ע"ש] שהוכיח דדין זה של המג"א מוכרח, היינו משום דתשמיש של נתינת אש הוא גופא כמו טלטול.

ג. מסיקין בכלים

ע' במגן אברהם (תק"א, ט"ו), שהביא את היראים שדייק מכאן דאין סתירה בכלים כלל, ואפי' סתירה גמורה ליכא, שהרי כאן הוא סותר הכלים לגמרי, ומ"מ מותר לעשות כן. וכ' המג"א דאין ראי' מכאן, דכמו דהבערה מותרת לצורך אוכל נפש, כן סתירה מותרת. ואע"ג דאסור לבקע כלי לצורך אוכל נפש, היינו משום דמלאכה בפני עצמה היא. וביאר המחצית השקל, דכוונת המג"א לומר דנעשה איסור הסתירה קודם הבערה, ואז עדיין אינו תיקון המאכל עצמו כמו הבערה, שהוא תיקון המאכל עצמו. עוד תי' דכיון דהוי סותר שלא ע"מ לבנות, דאינו איסור דאורייתא, במקום צורך התירו.

ד. ואין עושין פחמין ביום טוב

פרש"י, דאינהו נמי כלי ניהו לצורפי זהב, ופתילה נמי כלי היא להדלקה, שצריכה עשיי' ותיקון. ומבואר מדברי רש"י דס"ל דהאיסור הוא משום תיקון מנא. אבל בחי' הרא"ה אי' דהאיסור הוא משום שרוב עשייתן לצורך אומנין, צורפי כסף וזהב, ומאן דחזי סבר דלצורכו הוא, ומבואר דהאיסור הוא משום מראית עין.

ה. ואין חותכין את הפתילה

ע' בביאור הלכה (תק"ה, ח', ד"ה אין חותכין) דדן אם מותר לחתוך את הפתילה ביד, וכ' דלכא' משמע מלשון אין חותכין דדוקא בכלי אסור, אבל מהא דהמשנה והגמ' מצאו אופן לחותכו ע"י אור, משמע דבשאר גוויי אסור, דדוקא התם, דנראה דמכוין להדלקה, מותר, משא"כ הכא, דהרי עכ"פ ברור דכוונתו לחלקו לשנים, ונראה כמתקן מנא. וע"ש שהביא דברמב"ם אי' להדיא דביד מותר, וכ' דאולי גם לשאר מפרשים כן, ומשום שמתקלקלת הפתילה כשחותכה ביד, או דהוי תיקון כלאחר יד, והניח בצ"ע.

ו. ר"מ היא

העיר הרש"ש אהא דהפוסקים מביאים מתני' להלכה, שהרי מתני' ר"מ היא, ורבנן חולקים עליו. וכ' די"ל דבאמת קיי"ל כן, דכ"ע מודו לדין זה, ומה דאמרי' מאן תנא ר"מ היא, לאו אעיקר דינא קאמר, דזה באמת לכ"ע, אלא על לשון המשנה מפני שהוא עושה כלי, דמשמעו כלי גמור הוא, ואפי' לענין טומאה, וזהו דוקא לר"מ, ומדוייק לפי"ז לשון הגמ' מאן תנא דפחיתת נר מנא הוא.

ז. אבל הכא למאי חזי, לקבולי ב' פשיטי

העיר בשטמ"ק, אם אינו ראוי אלא לקבל ב' פשיטי, א"כ נהי דהחולקים על ר"מ ס"ל דמותר לעשותו ביו"ט מצד דיני כלי, דהא אינו כלי [וזהו דלא כמש"כ הרש"ש שהבאנו לעיל דלכ"ע אסור לעשותו ביו"ט], הא לכא' אסור מצד טירחא שאינו לצורך, שהרי אינו ראוי אלא לקבל פשיטי. ולכן כ' דע"כ צ"ל דראוי לדברים יבשים ג"כ, כגון פלפלין וכיוצ"ב, שיש בכלי זה צורך ביו"ט.

ח. אמר ר' יוסף ראב"צ היא, וכו'

כ' הרשב"א דאפשר דלאו דוקא ראב"צ, אלא כ"ש ת"ק, דהא ת"ק מחמיר טפי מיני', אלא מדלא ידעי' ת"ק דידי' מאן ניהו, אמר ראב"צ היא. אבל השטמ"ק כ' דדוקא ראב"צ היא ולא ת"ק, ומשום דראב"צ ס"ל דהסרת הכסוי מעליו משוי' לי' כלי, ות"ק דראב"צ ס"ל דמשנתנו לתנור פעם ראשונה הו"ל כלי, ואפי' אם לא הוסר הכסוי מעליו, וא"כ כבר כלי הוא, ואינו מוסיף כלום עכשיו בהסרת כיסוי.

ט. להזיע

פי' הרשב"א, דלהזיע מותר משום שהוא צורך קיום לכל נפש, ואע"פ שאסור להחם חמין לרחוץ כל גופו, ואפי' לב"ה, היינו לפי שאין הרחיצה שוה לכל נפש, אלא למפונקין, אבל הזיעה שוה היא לכל נפש.